

Drogy v dobách totality

13.11.2024 - Lucie Šmoldasová | Policie ČR

Národní protidrogová centrála oslavila 33. výročí svého vzniku. Během slavnostního programu ředitel, brigádní generál Jakub Frydrych, společně s autory, útvárovým mečem pokřtil knihu Drogy v dobách totality.

Autorská dvojice Miroslav Nožina a Miloš Vaněček se drogovému tématu věnují více než třicet let. Za tu dobu shromáždili soubor dosud nepublikovaných archivních materiálů, bezpečnostních zpráv a analýz, rozhovorů a poznatků z praxe a výzkumu. Z materiálů čerpali při psaní rozsáhlé, ale srozumitelné a čtivé publikace. V knize popisují drogový problém v období od roku 1938 do roku 1989.

Jaké drogy využívaly tajné služby nebo armáda? Co předepisoval osobní lékař Hitlerovi? A jak probíhal výzkum psychoaktivních látek v komunistickém Československu sedmdesátých let?

Drogová scéna v Československu byla vždy ovlivněna světovými trendy a zároveň aktuální politickou situací. Čtyři tematické bloky knihy analyzují vždy nejprve situaci ve světě a dále pak drogový problém v Československu.

První část knihy je podrobnou zprávou o drogové situaci v předválečném světě, za První republiky i během válek. V třicátých letech dvacátého století byly největšími centry produkce drog Blízký východ, Čína a Indie. Postupně se rozvíjel farmaceutický průmysl, využívaly se psychoaktivní látky a vyvíjely nové typy drog. Vznikaly nové trasy a mezinárodní pašerácké skupiny, které přepravovaly tuny opia, morfinu, heroinu nebo kokainu.

Legislativním mezníkem byl německý „opiový zákon“, který vznikl před druhou světovou válkou. Situace v hitlerovském Německu ovlivnila i českou drogovou scénu a vznik protidrogové policie. Těsně před válkou přestalo být i Československo pro zahraniční pašeráky „legislativním rájem“.

Během světové války vznikly nové typy drog, psychoaktivní látky se používaly pro tlášení bolesti raněných i jako „séra pravdy“ u výslechů. A také jako stimulanty. Vojáci wehrmachtu užívali metamfetamin, západ využíval amfetamin, zkušenost s ním měli také čeští letci nebo vojáci v zahraničí, stejně jako parašutisté.

Za druhé světové války také došlo ke změnám drogových pašeráckých cest, měnila se situace na ilegálních drogových trzích. Přerušilo se spojení mezi Evropou a Asií nebo Latinskou Amerikou. Probíhající boje na souši, ve vzduchu i na moři z pašování učinily riskantní podnikání. Cenzura kontrolovala zásilky do ciziny. Za prodej hrozily přísné tresty.

V padesátých letech zkoumal východ i západ drogy jako možné zbraně studené války. Experimentovalo se s nimi za válek v Koreji, Vietnamu i v Afghánistánu. Drogy zkoušela Československá lidová armáda, u výslechů a v politických procesech 50. let i Státní bezpečnost.

Ve světě i v komunistickém Československu sedmdesátých let lékaři a vědci zkoumali účinky marihuany nebo mekskalinu, v psychiatrii se rozsáhle testovalo LSD. Pod lékařským dohledem zkoušeli psychoaktivní látky dobrovolníci. Výzkumy vedly k závěru, že LSD duševní choroby neléčí a psychiku naopak může nadlouho vážně narušit. Byznys okolo této látky omezilo také přijetí mezinárodní Úmluvy o psychotropních látkách v roce 1971. O tři roky později byl výzkum halucinogenů zakázán.

V knize se dále dočtete příběhy drogových subkultur od beat generation, přes hippies, punk až po New Age. Nabízí komplexní pohled na vývoj legislativy, léčbu drogových závislostí, prevenci toxikomanie a další poutavá témata.

Doc. PhDr. Miroslav Nožina, PhD. je sociální antropolog a výzkumný pracovník Ústavu mezinárodních vztahů Praha.

Mjr. v. v. Bc. Miloš Vaněček je bývalý policista, policejní historik a publicista. Ve služebním poměru byl sedmatřicet let, řadu let pracoval pro Národní protidrogovou centrálu.

<https://www.policie.cz/clanek/drogy-v-dobach-totality.aspx>